Engelli Bireylere Ait veya Onların Çalıştığı KOBİ'ler için Fırsatlar ve Zorluklar

Building Markets

December 2024

1 ÖNE ÇIKANLAR

2 YAKIN PLAN

3 KATILIMCI KOBİ'LERE GENEL BAKIŞ

4 ZORLUKLAR VE FIRSATLAR

5 ZORLUKLARIN ÜSTESINDEN GELMEK: DAYANIKLILIK VE KAPSAYICILIK ÜZERINE BIR İŞ HIKAYESI

6 ÖNERİLER

7 NASIL ÇALIŞIYORUZ

Öne Çıkanlar

Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler), işletmelerin %90'ını temsil eden ve küresel olarak istihdamın %70'ini yaratarak küresel ekonomilere hayati katkıda bulunan kuruluşlardır.[1] Türkiye'de KOBİ'ler tüm işletmelerin %99,7'sini oluşturmakta ve toplam istihdamın[2] %70,6'sına katkıda bulunmaktadır ve bu durum, KOBİ'lerin ülkenin ekonomik manzarasındaki önemli rolünü vurgulamaktadır. KOBİ'lerin verimliliğini artırmayı ve dayanıklı bir ekonomik ortamı teşvik etmeyi amaçlayan ulusal girişimlerle bu işletmelerin güçlendirilmesi, Türkiye'nin ekonomik kalkınmasının anahtarıdır.[3]

Türkiye'nin KOBİ ortamını şekillendirmede belirleyici bir faktör, ülkenin yaklaşık yarım milyonu engelli olmak üzere yaklaşık 3 milyon Suriyeli mülteci[4] ile dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapmasıdır.[5] Bununla birlikte, Türkiye'deki engelli mültecilere (EM'ler) ilişkin veri ve araştırmalar sınırlı kalmakta ve bu da, engelli mültecilerin yaşadığı benzersiz zorlukların ve fırsatların kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını engellemektedir. Bu boşluğu gidermek, daha kapsayıcı ekonomik politikalar ve müdahaleler oluşturmak için kritik öneme sahiptir.

Suriyelilerin, özellikle de EM'lerin işgücüne katılımının teşvik edilmesi, sosyal uyumu artırır ve kullanılmayan bir potansiyelin kilidini açarak önemli ekonomik faydalar sağlar. Türkiye'de dayanıklı ve yenilikçi bir iş gücü oluşturmak, tüm bireylerin farklı beceri ve bakış açılarından yararlanmayı gerektirir.

Building Markets, Türkiye'deki küçük işletmeler için kapsayıcı ekonomileri teşvik ederek bu çabalara katkıda bulunmaktadır. Kuruluş, tedarikçileri ve alıcıları bir araya getirerek iş fırsatlarına ve sermayeye erişimi genişletmek için özel hizmetler sunar.

KOBİ Anlık Görünüm yayınları, kuruluşun "Bul, İnşa Et, Bağlantı Kur" modelinin bir parçası olarak uygulanan başlıca faaliyetlerden biri olan, Türkiye'deki ekip tarafından yürütülen iş doğrulama ve yeniden doğrulama anketleri aracılığıyla toplanan verilerin analizlerine dayanmaktadır. Bu anketler, işletmenin sahibi, işletmenin büyüklüğü, ithalat ve ihracat kapasitesi ve zorluklar dahil olmak üzere iş operasyonları hakkında düzenli olarak bilgi toplar. Kuruluş, bu verileri kullanarak, büyüyen KOBİ'ler ve ortaklar ağıyla paylaşmak üzere pazar eğilimlerini ve fırsatlarını belirleyebilmekte ve yerel pazarda faaliyet gösteren girişimcilerin dönüşen ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilmektedir.

1 *ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü). 2019. "Küçük Konular: Serbest Meslek Sahiplerinin, Mikro İşletmelerin ve KOBİ'lerin İstihdama Katkısına İlişkin Küresel Kanıtlar." Buradan erişilebilir.*

2 *Türkiye İstatistik Kurumu. 22 Aralık 2023. Buradan erişilebilir.*

3 *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. 2004. "KOBİ'lerin Önemi." Buradan erişilebilir.*

4 *Göç İdaresi Başkanlığı. 2024. "Geçici Koruma." Buradan erişilebilir.*

5 *"Türkiye: İGAM - Türkiye'de Engelli Mültecilerin Koruma İhtiyaçları - Ocak 2022 - EN." n.d. BMMYK Operasyonel Veri Portalı (ODP). Buradan erişilebilir.*

Öne Çıkanlar

Aşağıdaki analiz, kuruluşun benzersiz verileri, öngörüleri ve bu işletmelere erişebilmesi sayesinde oluşturulmuştur. Yerel ekonomide sürdürülebilir büyümeyi ve dayanıklılığı teşvik etmek için engelli mülteciler de dahil olmak üzere dışlanmış grupların karşılaştığı belirli engelleri ele alan kapsayıcı ekonomik kalkınma stratejilerine duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

Türkiye'deki çalışmalarımız hakkında daha fazla bilgi almak ve diğer yayınları okumak için buraya tıklayın.

Bu anketlere katılan tüm işletmelere içtenlikle teşekkür ederiz.

Bu Anlık Görünüm, Mohannad Altay (MEAL ve Program Görevlisi), Nawar Maari (Program Hizmetleri Kıdemli Koordinatörü) ve Allison J. Anderson'ın (Araştırma ve Etki Danışmanı) yer aldığı Building Markets ekibi tarafından araştırılmış ve yazılmıştır. Verilerin analizi Zonglong Chen (Veri Analizi İstatistikçisi) tarafından yapılmıştır.

Türkiye'de Engellilerin Geçim Kaynaklarına İlişkin Duruma Genel Bakış

Küresel olarak, engelli insanlar (engelliler)[6] insani krizlerde veya zorla yerinden edilme bağlamlarında daha fazla kırılganlık riski altındadır. Tıbbi hizmetlere erişimin olmaması, maddi zorluklar, sosyal içermeyi engelleyen önyargı ve ayrımcılık ve hakları veya erişebilecekleri hizmetler hakkında bilgi eksikliği gibi sorunlar yaşayabilirler. Ayrıca, engelli bireyler istihdam ve geçim fırsatlarının önünde engellerle karşılaşmakta, bu da yoksulluk ve dışlanma risklerini artırmaktadır.[7]

Bu riskler, Türkiye'de yaşayan tahmini 450.000 engelli mültecinin (EM) deneyimleriyle uyumludur.[8] Ülke, mülteciler de dahil olmak üzere engelli bireylerin haklarını yasal çerçevede garanti altına alırken, bu grup diğer mültecilerden daha yüksek oranda yoksullukla karşı karşıyadır.[9] Ve çoğunluğunun resmi geçim fırsatlarına erişimi bulunmamaktadır ve engelli kadın mülteciler bu fırsatlara erkeklerden daha az erişebilmektedir. Genel olarak, istihdamın önündeki engeller, engelliliğin doğrudan bir sonucu değil, destekleyici ve erişilebilir iş fırsatlarına ve ulaşıma erişimin olmamasından kaynaklanmaktadır. Son araştırmalar, engellilerin çoğunluğunun engelli hakları ve yardımına odaklanan herhangi bir sivil toplum kuruluşu hakkında bilgi sahibi olmadığını göstermektedir.[10]

Mülteci hanelerin %12,4'ünde engelli bir hane üyesi bulunuyordu

6 *BM Engelli Hakları Sözleşmesi'ne göre bu tanım, uzun süreli fiziksel, zihinsel, akli veya duyusal bozuklukları olan kişileri kapsamaktadır.*

7 *"Engellilere Yönelik Kapsayıcılığa Genel Bakış." n.d. Dünya Bankası. Buradan erişilebilir.*

8 *"Engelli Mülteciler Umudu Türkiye'de Buluyor." n.d. UNFPA Türkiye. Buradan erişilebilir.*

9 *Rohwerder, B. (2018). Türkiye'deki Suriyeli mülteci kadınlar, kız çocukları ve engelliler. K4D Yardım Masası Raporu. Brighton, İngiltere: Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü.*

10 *"Türkiye: İGAM - Türkiye'de Engelli Mültecilerin Koruma İhtiyaçları - Ocak 2022 - EN." n.d. BMMYK Operasyonel Veri Portalı (ODP). Buradan erişilebilir.*

BuMa'nın odak noktası ve ağı

Building Markets, yeni yararlanıcılara erişimimizi genişletmek ve daha fazla etki yaratmak için kaynakları paylaşmak üzere USTK'lar ve yerel yönetim organları dahil olmak üzere diğer paydaşlarla işbirliğine öncelik verir. Engelli bireylere ait veya onları istihdam eden işletmelere ulaşmak için, bu gruplarla bağlantı kurmuş ortaklar tarafından sağlanan yararlanıcı listelerinden faydalandık. Bu adım sıcak bir şekilde karşılandı ve engelli kişilere ait veya onları istihdam eden KOBİ'lerle bağlantı kurma yeteneğimizi önemli ölçüde artıran paha biçilmez bir destek aldık.

Bu işletmeler ağımıza aktif olarak dahil edildi ve eğitim ve eşleştirme etkinliklerimize katılımlarını teşvik etmek için onlara özel destek verildi. Doğrulanmış engellilere, yüz yüze etkinliklere katılmanın önündeki engelleri ortadan kaldırmak için tekerlekli sandalye girişine uygun ulaşım gibi gerekli kolaylıklar sağlandı.

Doğrulama ve yeniden doğrulama anketlerimiz, engelli bireylere ait olan veya engellileri istihdam eden işletmeleri belirlemek için özel sorular içerir. Bu veriler, onların benzersiz ihtiyaçlarını ve zorluklarını daha iyi anlamamızı sağlayarak hizmetlerimizin bunlara etkili bir şekilde yanıt vermesini sağlar.

Ayrıca, engellilere ait işletmelere desteği teşvik etmek ve engelli bireyleri istihdam ederek daha kapsayıcı ve destekleyici bir iş dünyasını teşvik etmenin önemini vurgulamak için farkındalık artırma kampanyaları yürüttük.

Bu çalışma henüz başlangıç aşamasında olmakla birlikte, Building Markets Türkiye ağındaki 43 KOBİ engelli bireylere aittir veya engelli bireyleri istihdam etmektedir. Bu firmaların çoğunluğu Gaziantep'te (%65), geri kalanları ise İstanbul (%14), Hatay (%7), Şanlıurfa (%~5), Ankara (%~5) ve Mersin'de (%~5) bulunmaktadır.

Bu firmalar, engellileri istihdam etmeyen işletmelerden daha büyüktür ve şu anda engelli çalışan istihdam etmeyen firmalarda ortalama 8 tam zamanlı çalışan bulunurken, engelli istihdam edenlerde ortalama 26 tam zamanlı çalışan vardır. Aynı şekilde, bu KOBİ'lerin kadınları istihdam etme olasılığı daha yüksektir.

Engelli bireyleri istihdam eden KOBİ'lerin çoğunluğu (%58) imalat sektöründedir ve bu sektör genellikle Building Markets'ın ağındaki diğer sektörlere göre daha fazla çalışana sahiptir. Bu firmaların çoğu ürün ve hizmet ihraç etmektedir (%83,7).

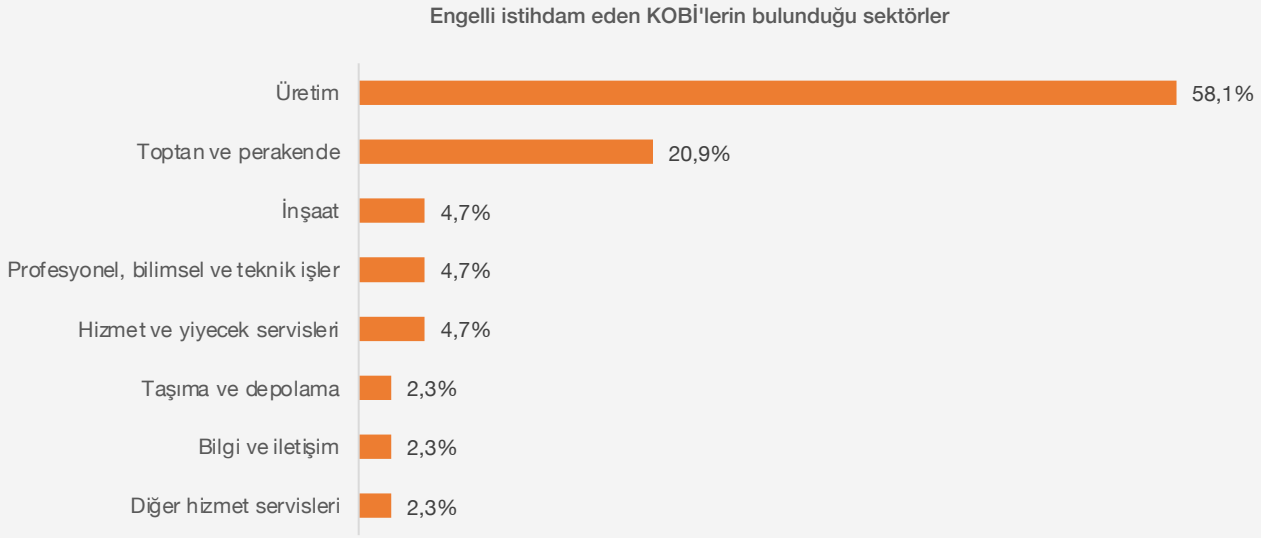

Zorluklar ve Fırsatlar

Building Markets, engelli mültecilere ait olan veya engelli mülteci istihdam eden işletmelerin karşılaştığı benzersiz ihtiyaçlar ve zorluklar hakkında sınırlı veri bulunduğunun farkındadır. Bu boşluğu gidermek için, bu işletmelerin daha iyi anlaşılmasını ve desteklenmesini sağlamak üzere kapsamlı KOBİ anketleri yoluyla aktif olarak veri toplama ve analiz çalışmaları yürütüyoruz.

Kapsamlı KOBİ anketlerimize göre, bu işletmeler tarafından bildirilen birincil engellerden biri finansmana erişim zorluğudur ve yaklaşık %40'ı bunu en önemli zorluk olarak bildirmektedir. Mali destek talebine rağmen, ankete katılan 43 KOBİ'den yalnızca biri resmi bir kredi almıştır ve bu da karşılanmamış önemli bir ihtiyacın altını çizmektedir. Bununla birlikte, bu alana olan ilgi açıktır: Bu işletmelerin% 72'si finansman almak istiyordu ve ortalama talep edilen kredi tutarı 18.239,50 ABD Doları tutarındadır.

Bu KOBİ'lerin almak istedikleri ortalama kredi tutarı

$18,239.50
ABD Doları

Önümüzdeki Altı Ayda KOBİ'ler için En Önemli Zorluklar

1. Finansmana erişimde zorluk
2. Hukuki ortam ve politika ortamı
3. Döviz kuru veya para birimi sorunları
4. Yüksek işletme giderleri

Finansmana erişimkide zorlukların ötesinde, engelli mültecilere ait veya engelli mültecileri istihdam eden birçok KOBİ, operasyonel ve stratejik engellerin üstesinden gelmeye yardımcı olmak için özel eğitim ve desteğe büyük ilgi göstermektedir. Bunlar, dijital pazarlama, satış operasyonları, verilerin işin büyütülmesi için nasıl kullanılacağı ve finansal yönetim konularında hedefli eğitimi içerir..

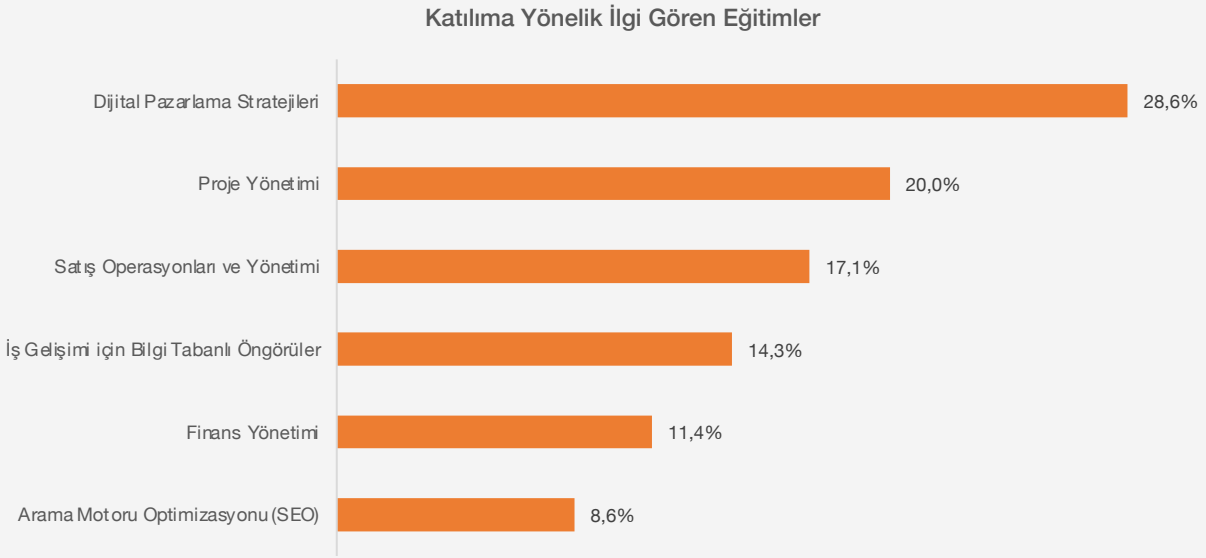

Zorlukların Üstesinden Gelmek: Dayanıklılık ve Kapsayıcılık Üzerine Bir İş Hikayesi

Suriye'nin Deyrizor yakınlarındaki kırsalında yaşayan 38 yaşındaki girişimci Abdulkadir Al-Sahn, çiftçi bir ailede büyüdü. Tarımın içinde büyümesine rağmen, eğitim tutkusunun peşinden gitti; 2011'de Suriye'deki savaş patlak verdiğinde üniversitede İngiliz edebiyatı okuyordu ve bu savaş, onun yolunu sonsuza dek değiştirdi.

Görünüşte sıradan bir günde, derslere devam ederken, Abdulkadir üniversitesinin önünde bir öğrenci protestosuna tanık oldu. Kaderin talihsiz bir cilvesi olarak, serseri bir kurşun ona isabet etti ve belden aşağısının felç olmasına neden olan bir omurilik yaralanmasına neden oldu. Hayatını değiştiren bu olay onu Suriye'den ayrılmak ve kapsamlı bir rehabilitasyon gördüğü Türkiye'de tıbbi tedavi görmek zorunda bıraktı. Sonunda ağabeyi gibi Gaziantep'e yerleşti ve kariyeri ve hayatı için yeni bir yön düşünmeye başladı.

Abdulkadir, İngilizce ve Türkçe dil becerilerine ve e-pazarlama ve dış ticaret alanındaki deneyimine rağmen Türkiye'de iş bulmakta zorlandı. Engelliler hakkında farkındalığın olmaması, yetersiz işyeri koşulları ve işverenlerin ek maliyetler konusundaki endişeleri gibi engelli kişilerin iş piyasasında sıklıkla karşılaştıkları çeşitli engellere takıldı.

Bu engelleri aşmaya kararlı olan Abdulkadir, girişimci olmayı seçti. Kardeşi ile birlikte ev eşyaları, hediyelik eşyalar, cam eşyalar ve mutfak eşyaları satan ** Najmat Alfurat ** adlı küçük bir işletme kurdu. Bu girişim ona finansal istikrar getirdi ve fiziksel sınırlamaları göz önüne alındığında yolculuğunun çok önemli bir yönü olan kendi hızında çalışma esnekliği sağladı.

Abdulkadir'in sürekli öğrenme tutkusu, onu Building Markets tarafından sunulan çevrimiçi eğitim kurslarına katılmaya yönlendirdi. E-öğrenme platformu özellikle faydalı oldu ve kendi hızında öğrenmesine imkan verdi. Şu anda, işini büyütmesine yardımcı olacağını umduğu ihale fırsatlarını belirlemek ve yakalamak için beceriler kazanmaya odaklanıyor.

Abdulkadir gelecekte ihracat pazarına girerek Najmat Alfurat'ı büyütmeyi hedefliyor. Vizyonu kapsamında, özellikle engelli insanlar için fırsatlar yaratmaya odaklanarak daha fazla çalışanı işe almayı amaçlıyor. Engellilerin dahil edilmesinin sadece bir sosyal iyilik eylemi değil, aynı zamanda stratejik bir iş avantajı olduğuna inanıyor.

"Engellilerin dahil edilmesinden herkes kazançlı çıkar. Klişeler yerine becerilere odaklanarak, kullanılmayan bir yetenek havuzuna erişirsiniz" diyen Abdulkadir, kapsayıcı işe alım uygulamalarına olan bağlılığını vurguluyor.

Abdulkadir'in hikayesi, zorluklar karşısında dayanıklılık ve kararlılığın güçlü bir örneğidir. Pazar fırsatlarına, eğitime ve desteğe erişimin engelli girişimcileri nasıl güçlendirebileceğini, önemli engelleri aşmalarını ve topluluklarına anlamlı bir şekilde katkıda bulunmalarını nasıl sağlayabileceğini göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Daha fazla kapsayıcılığı teşvik etmede ve engelli mültecilere ait veya engelli mültecileri istihdam eden KOBİ'lerin karşılaştığı benzersiz zorlukları ele almada STK'lar ve sivil toplum paydaşları kritik bir rol oynamaktadır. Building Markets, paydaşları anlamlı bir değişim sağlamak için aşağıdaki adımları atmaya teşvik etmektedir:

İlk olarak, engelliliğe göre ayrıştırılmış verilerin yakalanması ve paylaşılması çok önemlidir. Bu veriler, kanıta dayalı politika oluşturma ve programlama için değerli bilgiler sağlayarak paydaşların engelli kişilerin ihtiyaçlarını daha karşılamalarını sağlar.

Bir o kadar önemli olan, hizmetlerin engelli bireyler için erişilebilir olmasını ve engellilerin bu fırsatlardan haberdar olmalarını sağlamaktır. Erişilebilirlik, fiziksel alanların ötesine geçer ve açık iletişim, özel destek ve kapsayıcı sosyal yardım stratejilerini içerir.

Engelli haklarını savunan kuruluşlarla işbirliği yapmak, etkiyi daha da artırabilir. Bu ortaklıklar, mevcut hizmetler hakkında bilgilerin yayılmasına ve normal koşullarda göz ardı edilebilecek topluluklar arasında farkındalığın artırılmasına yardımcı olabilir.

Ayrıca, Türkiye'de engellilerin hakları, özellikle de eğitime erişimleri ve istihdam fırsatlarına erişimleri konusunda farkındalığın artırılması çok önemlidir. Bireyleri hakları konusunda bilgi sahibi vererek güçlendirmek güven oluşturur ve topluma aktif katılımlarını kolaylaştırır.

Engelli bireylerin deneyimlerini paylaşmaları için platformlar sağlamak da bir diğer hayati adımdır. Bu forumlar, bireylerin bakış açılarını dile getirmelerine ve hizmetleri benzersiz ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde şekillendirmelerine olanak tanıyarak bir öznelik ve aidiyet duygusu geliştirir.

Son olarak, STK'lar ve sivil toplum kuruluşları, engellilerin istihdama dahil edilmesini savunmalıdır. Bu savunuculuk yalnızca sistematik engelleri yıkmaya yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda bu topluluklar içinde ekonomik dayanıklılığı ve güçlenmeyi de teşvik eder.

Bu eylemler aracılığıyla paydaşlar, engelli bireylerin yerel ekonomilerde ve toplumlarda aktif katılımcılar olarak gelişmeleri için desteklendiği, daha kapsayıcı bir ortam yaratabilir.

Nasıl Çalışıyoruz

Building Markets, herkes için çalışan kapsayıcı ekonomileri geliştirerek dünya çapında eşitsizliğe çözüm üretiyor. Bunu, dünyadaki istihdamın %70'inden fazlasını oluşturan küçük işletme sahiplerine yaşamlarını ve topluluklarını dönüştürmeleri için fırsatlar sunarak yapıyoruz. Building Markets, 2004 yılından bu yana, dışlanmadan etkilenen 29.825'ten fazla küçük işletme sahibinde güven ve güç oluşturmak için derin yerel bilgisini, kapsamlı verilerini ve küresel ağlarını birleştirdi. Building Markets, 1,42 milyar dolarlık sözleşme veya kredi sağlamaktan en çok ihtiyaç duyulan yerlerde 75.262'den fazla tam zamanlı iş imkanı yaratmaya kadar, küçük işletmeleri kalıcı sosyal etki ve ekonomik büyümenin motorları olarak yükseltiyor.

Building Markets, Türkiye'de Suriyelilere ait 3.397 KOBİ'den oluşan benzersiz bir ağ kurmuştur. Doğrulanmış işletmeler, görünürlüklerini artıran, performanslarını iyileştiren ve onları yeni fırsatlara bağlayan hizmetlere erişebilmektedir. 2017'den bu yana, Türkiye'deki programlarımız KOBİ'lerin 57 milyon doların üzerinde yeni sözleşme ve sermaye kazanmasını sağladı.

Türkiye'de faaliyet gösteren küçük bir işletme misiniz?

Görünürlüğü Arttırın

Doğrulayın ve iş rehberimizde benzersiz bir profil oluşturun

Eğitime Erişin

Şirketinizin büyümesini hedefleyen çevrimiçi ve yüz yüze kurslara kaydolun

Fırsatlara Bağlanın

Sektörünüzdeki ihaleleri bulun ve yeni sözleşmeler yaparak gelirinizi arttırın

Daha fazlasını öğrenmek İstiyor musunuz?
Tedarik zinciri ve finans uzmanlarımızla iletişime geçiniz:

Whatsapp: +90 536 734 38 56
Email: turkey@buildingmarkets.org